

LIMON O‘SIMLIGINING ZARARKUNANDALARI VA ULARGA QARSHI KURASH CHORA-TADBIRLARI

Raximova Aziza Abduxalimjanovna

Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar instituti PhD

Annotatsiya: Limon - bu o‘zining o‘ziga xos ta‘mi va xushbo‘y hidiga ega bo‘lgan meva bo‘lib, ko‘plab salatlar, ichimliklar va boshqa taomlarda keng qo‘llaniladi. Biroq, limonning foydali xususiyatlari bilan bir qatorda, uning zararkunandalari ham mavjud. Ushbu maqolada limonning asosiy zararkunandalari va ularga qarshi kurash usullari haqida so‘z yuritamiz.

Kalit so‘zlar: barg, deformatsiya, zararkuranda, kasallik, qurt, shira, limon, oq shira.

ВРЕДИТЕЛИ ЛИМОННЫХ РАСТЕНИЙ И МЕРЫ БОРЬБЫ С НИМИ

Рахимова Азиза Абдухалимджановна

Андижанский институт сельского хозяйства и агротехнологий доктор
философии

Аннотация: Лимон — фрукт со своим уникальным вкусом и ароматом, широко используемый во многих салатах, напитках и других блюдах. Однако наряду с полезными свойствами лимон имеет и недостатки. В этой статье мы расскажем об основных вредителях лимона и методах борьбы с ними.

Ключевые слова: лист, деформация, вредитель, болезнь, червец, тля, лимон, белая тля.

PESTS OF LEMON PLANTS AND MEASURES TO COMBAT THEM

Rakhimova Aziza Abdukhalimjanovna

Andijan Institute of Agriculture and Agrotechnologies PhD

Abstract: Lemon is a fruit with its own unique taste and aroma, widely used in many salads, drinks and other dishes. However, along with the beneficial

properties of lemon, there are also its pests. In this article, we will talk about the main pests of lemon and methods of combating them.

Key words: leaf, deformation, pest, disease, worm, aphid, lemon, white aphid.

KIRISH

Limon o'simligi asosan tropik va subtropik iqlim sharoitida o'sadi. Ular ko'plab foydali vitaminlar va minerallarni o'z ichiga olgan meva berishi bilan mashhurdir. Biroq, limon ekinlarini yetishtirish jarayonida turli xil zararkunandalar va kasalliklar paydo bo'lishi mumkin. Bu zararkunandalar nafaqat hosilga zarar yetkazibgina qolmay, balki o'simliklarning rivojlanishiga ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Uyda o'stiriladigan daraxtlar orasida limon o'zining oddiyliigi bilan ajralib turadi. Bu kichkina daraxtga g'amxo'rlik qilish juda oson, estetik ko'rinishga ega va agar parvarish qilish shartlari bajarilsa, odatda kuchli va sog'lom bo'lib qoladi. Ammo, har qanday uy o'simliklari kabi, limon ham bir qator yuqumli kasalliklarga moyil. Limon daraxti kasalliklari uning ko'rinishini buzadi, ildiz va barglarni zaiflashtiradi va ilg'or holatlarda hatto o'simlikning o'limiga olib kelishi mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Adabiyot tahlili limon zararkunandalari va kasalliklari bo'yicha mavjud ilmiy manbalarni ko'rib chiqishni talab qiladi. Bunda quyidagi bosqichlarni amalga oshirish mumkin:

1. Ommaviy manbalarni tahlil qilish: Ilmiy maqolalar, kitoblar va boshqa tadqiqot natijalarini ko'rib chiqish.
2. Muammolarni aniqlash: Limon zararkunandalari bilan bog'liq muammolarni aniqlash va ularning ta'sirini baholash.
3. Tadqiqot metodologiyasi tanlash: Qanday metodologiya yordamida tadqiqot o'tkazilishi kerakligini belgilash.

Tadqiqotni o'tkazishda quyidagi metodologiyalarni qo'llash mumkin:

1. Empirik tadqiqot: O‘simliklarni maydonlarda kuzatish, zararkunandalar sonini hisoblash va ularning ta‘sirini baholash.

2. Eksperimental tadqiqot: Turli davolovchi vositalarni sinab ko‘rish orqali samaradorligini aniqlash.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Zararkunandalar va kasalliklarga qarshi kurashda ekologik jihatdan toza usullarni qo‘llash muhimdir. Kimyoviy insektitsidlar va fungitsidlarni ehtiyotkorlik bilan ishlatish kerak, chunki ular atrof-muhitga zarar yetkazishi mumkin.

- Profilaktika: Ekologik muhofaza choralarini ko‘rish: tuproqni muntazam ravishda tekshirib turish, zararkunandalarning rivojlanishini nazorat qilish uchun to‘g‘ri agrotexnik usullarni qo‘llash.

- Biologik kurash: Foydali hasharotlarni jalb qilish yoki tabiiy raqobatchilarni qo‘llash orqali zararkunandalarning sonini kamaytirish.

Ushbu muammolar bilan kurashishda muvaffaqiyatga erishish uchun har bir bog‘dor yoki agronom barcha imkoniyatlardan foydalanishi kerak. Buning natijasida limon ekinlarining sog‘lom o‘sishi ta‘minlanadi hamda hosil sifatini yaxshilash imkoniyati oshiriladi.

Limoning asosiy zararkunandalari quyidagicha:

1. Limon g‘o‘zasi (*Aphis citricola*): Bu zararkunanda limon barglarining pastki qismida yashaydi va ularni emish orqali oziqlanadi, natijada barglarning quruqlashishi va deformatsiyasiga olib keladi.

2. Meva g‘o‘zasi (*Citrus leafminer*): Ushbu zararkunanda limon mevalarining ichki qismida yashaydi va ularni yemak orqali zarar yetkazadi.

3. O‘rmon parazitlari: Ba‘zi parazitlar, masalan, shira yoki oq shira (whitefly), limon o‘simliklarini zaiflashtiradi.

4. Barg qurti: Barg qurti ekinlarga jiddiy zarar etkazishi mumkin.

O‘lchami bor-yo‘g‘i 5 mm bo‘lgan mayda hasharot o‘simlik shirasi bilan oziqlanadi va asal shudringini chiqaradi, bu esa o‘z navbatida chumolilarni o‘ziga jalb qilishi yoki infeksiyalar boshpanasiga aylanishi mumkin. Shira ko‘pincha

yashil rangga ega, ammo boshqa ranglar kamroq tarqalgan. Hasharot limon daraxtining sharbatini soʻrib oladi, buning natijasida u etarli darajada oziqlanmaydi, asta-sekin quriydi va oʻladi. Shira tez koʻpayadi va tez orada barcha yopiq oʻsimliklarni yuqtirishi mumkin: baʼzi zararkunandalar uchib ketishi mumkin. Uyda ular bilan kurashishning yagona yoʻli insektitsidlardir. "Avgust" kompaniyasining "Biotlin" preparati turli bogʻlarda, sabzavot va manzarali ekinlarda yashaydigan turli xil shiralarni yoʻq qilish uchun maxsus ishlab chiqilgan. Ushbu tizimli vosita bir vaqtning oʻzida aloqa va ichak usullari bilan ishlaydi, bir necha soat ichida ham lichinkalarni, ham kattalar hasharotlarini oʻldiradi. Himoya taʼsiri 2-3 hafta davom etadi.

Limon qurtlari — bu limon yaproqlarida yashovchi va ularga zarar yetkazadigan kichik hasharotlardir. Ular yaproqlarning ichki qismida tunnel ochib, ularni zaiflashtiradilar. Natijada, oʻsimlikning fotosintezi kamayadi va bu mevalarning sifatiga salbiy taʼsir koʻrsatadi.

Oq qurtlar — bu kichik, yumshoq tanali hasharotlar boʻlib, limon daraxtlarining novdalarida va yaproqlarida yashaydilar. Ular oʻsimlik suvi bilan oziqlanib, oʻsimlikni zaiflashtiradi va baʼzan virusli kasalliklarni tarqatishi mumkin.

Qizil qurtlar — bu juda kichik hasharotlar boʻlib, limon yaproqlarining pastki qismida yashaydilar. Ular oʻsimlikning suvi va ozuqasini isteʼmol qilib, yaproqlarda qizil yoki jigarrang dogʻlar paydo boʻlishiga sabab boʻlishadi.

Baʼzida daraxtning boʻyi va nosogʻlom holatiga biron bir yuqumli vosita yoki zararkunandalar emas, balki uning yomon holati sabab boʻladi: oziqlanish yoki namlik etishmasligi, oʻgʻitlashning etishmasligi. Bunday oʻsimlik tez-tez kasal boʻlib, osonroq yuqadi; zararkunandalar uni koʻproq yaxshi koʻradilar. Bu holatni toʻgʻri va ehtiyotkorlik bilan davolash mumkin. Zararkunandalarga qarshi kurash usullari:

Zararkunandalarning sonini kamaytirish uchun mexanik usullarni qo'llash mumkin. Masalan, zararlangan yaproqlarni olib tashlash yoki hasharotlarni qo'l bilan to'plash.

Agar zararkunandalar ko'paysa, kimyoviy insektitsidlar yordamida kurashish mumkin. Biroq, bu usulni qo'llashda ehtiyot bo'lish kerak, chunki kimyoviy moddalar o'simlik va atrof-muhitga zarar yetkazishi mumkin.

XULOSA

Limon o'simliklari, ularning zararkunandalari va ularni nazorat qilish usullari haqida bilish, bog'dorchilikda muvaffaqiyatga erishish uchun juda muhimdir. Zararkunandalarga qarshi kurashishda tabiiy va ekologik usullarni afzal ko'rish, o'simliklar sog'lomligini saqlashga yordam beradi va ularning sifatini oshiradi. Limonning zararkunandalari haqida ma'lumotga ega bo'lish, bog'dorchilik ishlarini yanada samarali olib borishga imkon yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Gulshodova, M. (2019). "O'simliklar zararkunandalari va ularning boshqarilishi." - Bu kitobda limon o'simliklarida uchraydigan asosiy zararkunandalar va ularga qarshi kurash usullari haqida ma'lumot berilgan.

2. Mamatqulov, D. (2021). "Zararkunandalar va ularning biologik nazorati." - Ushbu manbada limon o'simliklarida uchraydigan zararkunandalar va ularni biopreparatlar yordamida nazorat qilish usullari keltirilgan.

3. Ismoilov, A., & Murodov, I. (2020). "O'simliklarni himoya qilish: nazariya va amaliyot." - Bu asarda o'simliklarni himoya qilishning zamonaviy usullari, shu jumladan limon o'simliklari uchun ham tavsiyalar berilgan.